

Till sist

några tankar om politisk journalistik.

Det politiska reportaget i massmedia är av avgörande betydelse för den politiska opinionsbildningen och det politiska beslutsfattandet. De politiska besluten speglas av de politiska journalisterna. Medborgarna ser sällan eller aldrig något annat än denna spegelbild. De lägger den till grund för sina ställningstaganden till politiken och politikerna. Politikerna å sin sida ser till stor del verkligheten genom en återspeglning i samma spegel.

Kvaliteten på det politiska reportaget bestämmer härigenom i betydande utsträckning kvaliteten på de politiska besluten.

Det är förmodligen ingen unik svensk företeelse att mycket av det politiska reportaget präglas av ytlighet, sensationsjakt och förenklingar. Däremot är det förmodligen närmast unikt att det politiska reportaget nästan undantagslöst präglas av dessa egenskaper.

Veklagan över det politiska reportagens brister är i och för sig inte särskilt ovanlig. Landets politiker brukar återkommande beklaga sig över att de inte görs rättvisa, att de utsätts för missvisande referat eller att de inte uppmärksammas i den utsträckning de förtjänar. Men det är sannerligen inte denna kritik som det finns anledning att ansluta sig till. Snarare är det en rakt motsatt kritik som bör riktas mot det politiska reportaget. Landets politiska reportrar – med få undantag – fungerar som ett slags hovnarrar till de politiska partiernas – och fackliga organisationernas – ledarskikt. De hänger som klasar kring partiledare och likställda. Partiledare och politiska journalister lever i en "utspelsvärld" där

journalisten hänger vid partiledarens läpp och partiledaren vid journalistens penna.

Bilden av denna degenererande korsbefruktning var tydligast under kärnkraftscirkusens dagar. Vecka efter vecka, månad efter månad och år efter år blev det politiska reportaget en enda utdragen ögonblicksbevakning. Vad sa Fälldin till Ullsten? Vad säger moderaterna? Svarar Fälldin på Palmes frågor? Ladda eller inte ladda? Spricker regeringen?

Självfallet var händelserna som förmedlades till väljarna i någon mening viktiga. Men var kapplöpningen om att rapportera småsaker några timmar innan de var offentliga och oftast ointressanta så viktiga?

Har inte landets politiska journalister egentligen blandat ihop två saker? Att lyfta fram det som eljest aldrig skulle komma fram. Och att vara först med att rapportera det som verkligen är viktigt. Ihopblandningen ger en tävlan i att vara först med det som ändå hade kommit fram och som oftast är oviktigt. Har inte journalistiken då förbytts i att skapa konstlad spänning av samma karaktär som TV-deckarens eller äventyrsromanens. Och måhända är det här kärnan ligger.

Om USA hade sitt Watergate hade vi i Sverige istället vårt Norrmalmstorgsdrama. Watergate-avslöjandena – den lysande journalistiken – kom att bilda norm i USA. I Sverige inträffade i stället att vi under en och samma period hade det fortgående Norrmalmstorgsdramat, Gustav VI Adolfs bortgång och slutskedet av valrörelsen. Bo Holmström rapporterade dygnet runt från Norrmalmstorg. Parallellt skedde direktrapportering

från Helsingborg. Och allt detta under en samtidig slutstrid i valrörelsen. De svenska journalisterna hamnade i ett slags tillstånd av direktrapporteringsmani. Rapporteringen av det enkla, oviktiga men ögonblickliga blev normen. Och så har det fortsatt i allt reportage. Även i det politiska reportaget där denna typ av journalistik är helt ointressant. Där den endast tjänar partiernas och organisationernas intresse. För de vet att de alltid kan få genomslag med sina utspel och sina egna vinklingar av aktuella frågor. De politiska journalisterna bara väntar på att *nu* få fullgöra den enkla uppgiften att spekulera i och förmedla de spännande trivialiteterna.

Den som misstror beskrivningen och värderingarna rekommenderas ett besök i riksdagsrestaurangen vid lunchtid. Där återfinnes hela horden av politiska journalister stirrande i tomma kaffekoppar, samlade vid ett gemensamt bord och

sinsemellan spekulerande om nästa utspel. Tydligt söker man rubrikerna i kaffesump eller kollegornas kalfatrande av det politiska rollspelet. I annat fall finns alltid pressmeddelandena att tillgå. De som utdelas vid de återkommande presskonferenser som riksdagsjournalisterna i samlad tropp, likt en skolklass på stockholmsbesök, vandrar i väg till när helst partifunktionärerna kallar.

Det finns naturligtvis ljusglimtar i det politiska reportaget. Mika Larssons lysande partiledarintervjuer i Aftonbladet inför valet -79. Pär Fagerströms gyckelospel med det hemliga kanslihuset. Katrin Hallmans sakkunniga energibevakning under slutet av sjuttioalet. Och Claes Göran Kjellanders ensamma nagelfarande av skattefrågan. Men sen är det inte mycket kvar. Vad övrigt är, är några stycken ledarskribenter som hamnar mellan reportage och kommentar. Men de läses inte av allmänheten.